

SUMMARY IN ENGLISH

The Voice of the Velvet-Scoter (*Melanitta fusca* (L.)).

The Velvet-Scoter is a very silent bird, in contrast to the Common Scoter, the voice of which is well-known. The call-note of the male Velvet-Scoter has hitherto not been described with certainty (except in the American race). The author, however, had the opportunity of observing several flocks of males of the Velvet-Scoter during the winter 1946-47 off the coast of southern Zealand and heard the call-note many times. This is rendered as "*lönögöng-lönögöng*" (*ö* pronounced as *i* in "bird"). Besides, a call was heard as "*tititititi*", a sound which could not originate from the wing-beats.

Maagekolonierne paa Hirsholmene.

Af FINN SALOMONSEN.

(With a Summary in English: The Gull-Colonies on Hirsholmene.)

(Meddelelser fra Naturfredningsraadets Reservatudvalg. Nr. 31).

I 1947 foretog jeg Optælling af Ynglefuglebestanden paa Hirsholmene i Tiden fra 30. Maj til 4. Juni. Allerede den 6. Juni var jeg igen paa Holmene sammen med D. O. F.s Medlemmer paa Foreningens Ekskursion. Jeg havde da, som Ekskursionsleder, Lejlighed til at demonstrere, hvorledes Maagekolonierne er sammensat, ligesom jeg kunde forevise et Par andre ornithologiske Seværdigheder, som for de fleste var ukendte. Da disse Forhold ikke tidligere har været publice-rede, skal jeg derfor i det følgende, paa Opfordring af flere Medlemmer, ganske kort give en Beretning derom.

Først vil jeg imidlertid gerne give en Liste over Optællingsresultaterne i 1947. Disse er vist i Tabel I, der bedes sammenholdt med Tabel I hos U. MØHL-HANSEN 1947, p. 39, hvor de tilsvarende Tal for 1946 er gengivet. Der ses en udmærket Overensstemmelse, idet der sidste Aar fandtes 11088, i Aar 11017 Par ynglende Fugle. Der kan dog ikke foretages nogen helt nøjagtig Sammenligning, idet MØHL-HANSEN kun foretog en skønsvis Optælling af Stormmaagerne, p. Gr. af at

Optællingen af denne Art er langt mere tidsrøvende end af nogen af de andre Arter. Jeg foretog imidlertid en nøjagtig Optælling, og de to Tal for Stormmaager kan derfor ikke sidestilles. Hvis vi ser bort fra Stormmaagerne, fandtes sidste Aar 7620, i Aar 8099 Par, hvilket er en lille Stigning.

Der er enkelte af Forandringerne i Fugletallene, der kræver en Kommentar. Det gælder de følgende Arter:

Sølvmaage (*Larus argentatus*): Tiltaget fra 56 Par i 1946 til 79 i 1947. Denne i 1930 indvandrede Art har nu naaet et saadant Antal, at der alvorligt maa overvejes Forholdsregler mod dens videre Tiltagen, da en saadan utvivlsomt vil medføre en stærk Tilbagegang eller total For drivelse fra Reservatet af flere af de mindre Arter. Som omtalt under de følgende Arter er der allerede nu Tegn til, at flere Fugle forlader Øerne, flytter bort fra de truede Holme til Steder, hvor der ingen Sølvmaager findes, eller at de paa anden Maade maa tage Hensyn til Sølvmaagerne. Som Bevis paa, hvor hensynsløst disse rovgridske Maager tager for sig af Retterne, skal nævnes et Eksempel fra D. O. F.s Ekskursion den 6. Juni. Da vi steg i Land paa Græsholm, ringmærkede et af Medlemmerne nogle faa Stormmaageunger, og da vi højst halvanden Time senere senereede en Sølvmaagerede, ca. 100 m fra Mærkningsstedet, fandt vi en af de ringmærkede Stormmaageunger halvtfordøjet i Reden, hvor Sølvmaageungen sad og hakkede i den.

Hættemaage (*Larus ridibundus*): Antallet ynglende Par paa Græsholm er sunket fra 1264 til 654, men er til Gengæld steget paa Tyvholm fra 2011 til 3006. Forskydningen viser, at Hættemaagerne søger bort fra Græsholm, hvor Sølvmaagen nu terroriserer Bestanden.

Ride (*Rissa tridactyla*): Det er glædeligt, at Kolonien paa Tyvholm støt og stadigt vokser, og nu tæller 139 Kuld mod 124 i 1946. Riderne er i Aar senere paa Færde med Æglægningen end i de foregaaende Aar, den første Unge blev først klækket den 6. Juni, mens i 1941 10 % af Ungerne var klækkede allerede den 1. Juni, og i 1943 4 % den 2.—4. Juni og 1944 ikke mindre end ca. 25 % den 4.—5. Juni (SALOMONSEN 1941, p. 171; LØPPENTHIN 1945, p. 13). Rederne, der er bygget op af Tang og klinet sammen til en haard Kage, bruges Aar efter Aar, idet der hvert Aar bygges en ny ovenpaa den gamle. Naar Riderne bygger paa Fuglefjelde, falder Rederne hurtigt ned, naar de bliver for store, men her, hvor de hviler paa et fast Underlag, kan de naa en anselig Størrelse. Der kunde i enkelte særlig høje Reder skelnes mindst 5 Lag, der laa kransekageagtigt, eller bedre som en Stabel Tallerkener, ovenpaa hinanden. En enkelt ringmærket Fugl blev set rugende; den blev ogsaa set med Tang i Næbet til Udbedring af Reden. Den var i fuld adult Sommerdragt, men maa utvivlsomt i sin Tid være udruget og ringmærket paa Tyvholm. Det var ejendommeligt, at i ikke mindre end 3 af Rederne laa der et Hættemaageæg. I alle tre Tilfælde laa de paagældende Reder lige i Ud-kanten af Hættemaagernes tætbyggede Koloni. Sikkert har da nogle

Hættemaager, fordrevet fra andre Øer villet slaa sig ned her og har for- søgt at erobre Ridernes Reder, men er drevet bort efter at have paa- begyndt Æglægningen. Riderne er nu saa talrige, at de jævnligt iagttages sammen med Stormmaagerne paa det nærliggende Pikkerholms Nord- spids. Her blev ogsaa 6. Juni set en enkelt ung Fugl i den etaarige Som- merdragt.

Splitterne (*Sterna sandvicensis*): Tallet paa Græsholm og Kovsholm er sunket fra 976 i 1946 til 88 i 1947, idet Kovsholm nu er helt forladt. Til Gengæld er Tallet steget paa Tyvholm fra 163 til 615. Hos denne Art er saaledes samme Tendens til Stede som hos Hættemaagen.

Fjordterne (*Sterna hirundo*): Kun et Kuld i 1947 mod 34 i 1946. Denne Terneart er mærkeligt nok i de senere Aar gaaet stadigt tilbage og er nu altsaa praktisk talt forsvundet fra Holmene. I 1942 naaedes Maksimum med 965 Kuld (SALOMONSEN 1943, p. 153). Det er muligt, at Tilbagegangen hænger sammen med Sølvmaagens Tiltagen, men det maa pointeres, at det ogsaa fra andre Steder er kendt, at Fjordterner pludseligt har forladt deres Ynglepladser. Saaledes forlod i 1944 Fjordterneerne i Tusindvis deres Yngleplads paa Tern Island ved Cape Cod og udvan- drede til andre Ynglepladser, idet Ungerne næsten alle var døde, rime- ligvis paa Grund af en Epidemi (O. L. AUSTIN 1946, p. 10). Som bekendt har vi ogsaa i Danmark oplevet, at flere Arter af Maager og Terner ikke har været i Stand til at faa Ynglen udviklet og at Tallet paa Fugle, sand- synligvis ogsaa p. Gr. af Epidemier, er gaaet tilbage næsten generelt i Danmark (jf. SALOMONSEN 1943, p. 160). Det er rimeligt at sætte Fjord- ternernes Forsvinden i Relation hertil, og Fuglene vil utvivlsomt i Løbet af de nærmeste Aar vende tilbage.

Præstekrave (*Charadrius hiaticula*): En meget smuk Rede er værd at gøre opmærksom paa. Reden, som ligger paa Sandstranden langs Havnen paa Hirsholm og som forevistes paa D. O. F.s Ekskursion, var en Fordyb- ning i Sandet regelmæssigt kantet med en Række Skaller af Hjertemus- ling (*Cardium edule*) af ens Størrelse og Form, der laa cirkelformet om- kring Redefordybningen. Den Fugl maa have en meget udpræget æste- tisk Sans.

Strandskade (*Haematopus ostralegus*): Ogsaa af denne Art besidder Hirsholmene en meget smuk og ejendommelig Rede. Denne, der er be- liggende paa "Halen", Græsholms lange Udløber mod Sydøst, har jeg gen- nem en Aarrække lagt Mærke til paa Grund af dens Skønhed. Parret an- vender den Aar efter Aar. Paa Ekskursionen den 6. Juni fremviste jeg en halv Snæs Reder af almindelig Form til Sammenligning med denne virkelig skønne Rede, og Hr. TH. KJÆR tog et Fotografi, som er offent- liggjort i denne Artikel (Fig. 1). Reden er anlagt i en Blokmark af tem- melig store Sten, hvor der næsten ingen Vegetation var udviklet og hvor der ikke fandtes nogen som helst Snegle- eller Muslingskaller, idet Fel- tet laa mindst en Meter over Vandoverfladen. Til denne Rede havde Fuglene transporteret et Utal af Skaller, først og fremmest hele eller Brudstykker af Blaamuslingskaller (*Mytilus edulis*) dernæst i Hundredvis af Strand- sneglehus (*Littorina littorea*), en hel Del tynde Pinde og i Massevis af

Tabel I.

Ynglefuglene paa Hirsholmene efter en Optælling foretaget 31. Maj—5. Juni 1947. Tallene angiver enten Antallet af Reder eller af ynglende Par.

The breeding-birds of the various islets in Hirsholmene, after a census carried out from May 31 to June 5, 1947. The figures indicate either numbers of nests found or of breeding pairs.

	Hirsholm	Græsholm	Maageholme	Tenneholme	Pikkerholm	Kovsholm	Tyvholm	Kjølpøen	Ialt
<i>Tadorna tadorna</i>		15							15
<i>Mergus serrator</i>			1						1
<i>Larus ridibundus</i>		654		65	187	645	3006	1380	5937
" <i>canus</i>	1	1924	161	12	471	250	3	96	2918
" <i>argentatus</i>		63	6		7			3	79
" <i>fuscus</i>		3			2				5
<i>Rissa tridactyla</i>							139		139
<i>Sterna sandvicensis</i>		88					615	1118	1821
" <i>paradisaea</i>	6								6
" <i>hirundo</i>		1							1
<i>Haematopus ostralegus</i> ..	1	8	3		1	1		1	15
<i>Charadrius hiaticula</i>	5	1				1			7
<i>Tringa totanus</i>	4								4
<i>Cephus grylle</i>							5	13	18
<i>Hirundo rustica</i>	5								5
<i>Turdus merula</i>	3								3
<i>Sylvia communis</i>	4								4
" <i>curruca</i>	2								2
<i>Anthus spinoletta</i>	9	2							11
" <i>pratensis</i>	1								1
<i>Motacilla alba</i>	1								1
<i>Passer domesticus</i>	10								10
<i>Sturnus vulgaris</i>	10								10
<i>Emberiza calandra</i>	2								2
<i>Oenanthe oenanthe</i>	1								1
<i>Arenaria interpres</i>		?1							?1
Ialt....	65	2760	171	77	668	897	3768	2611	11.017

Kaninboller. Hele Opdyngningen af Materialet dannede en ca. 30 cm lang Oval, idet Ansamlingen af *Littorina*-skaller fortsatte ned forbi det højre, nedre Hjørne af det Areal, der ses paa Fig. 1. Alle de anvendte Blaa-muslingseskaller var anbragt saaledes, at de vendte den blaa, perlemorglinsende Inderside opad, saa det hele glinsede i Solen og sammen med

de spredte lyserrøde Blomster af Engelskgræs (*Armeria vulgaris*) i Redens Nærhed (Reden var næppe tilfældigt lagt lige op ad dem) dannede et farveprægtigt Skue. En saadan Trang til at smykke og pynte Reden er hos Strandskaden meget ualmindelig, og jeg har aldrig set det andre Steder. Spor dertil i Form af spredt anbragte Skaller o. a. findes jo hos næsten alle Strandskadereder, men denne bragte næsten de australske Løvhyttefugles kunstfærdige Udsmykninger af Reden i Erindring.

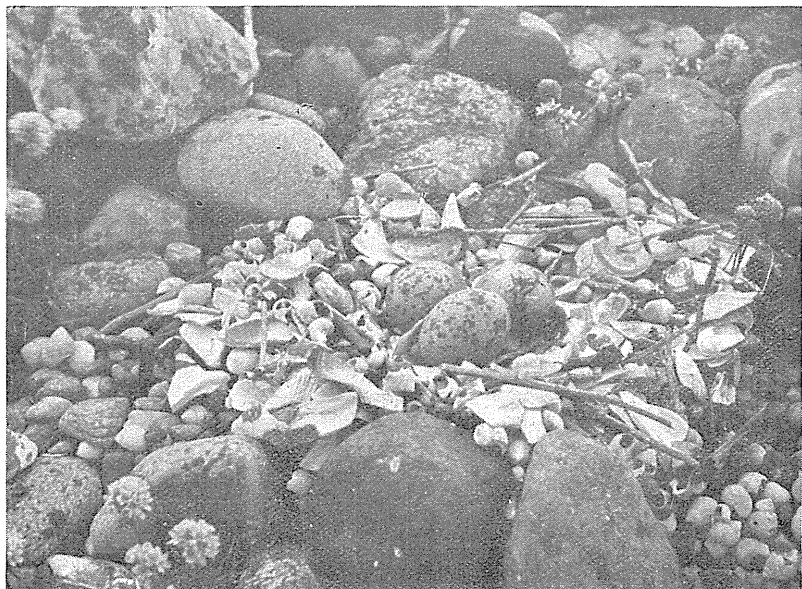

Fig. 1.

TH. KJÆR fot.

Rede af Strandskade (*Haematopus ostralegus*) rigt smykket med Snegle- og Muslingeskaller. Kun den centrale Del af Reden ses; Ophobningen af Skaller fortsætter i nederste højre Hjørne af Billedet.

Nest of Oyster-catcher (Haematopus ostralegus) richly adorned with shells. Only the central part of the nest is to be seen; the mass of shells continues in the lower, right corner of the figure.

Stenvender (*Arenaria interpres*): Et Spørgsmaalstegn ved denne Art i Tabel I hentyder til, at ingen Rede blev fundet. Et Par blev et Par Gange set paa store Sten i Bugten paa Græsholms Sydøstside, men forekom der ikke konstant og har sandsynligvis ikke ynglet der.

En Del ikke-ynglende, oversomrende Arter blev iagttaget, de fleste tilhørende de hos SALOMONSEN 1940, p. 38 nævnte Arter, som regelmæssigt ses her hvert Aar og som der ikke her igen skal gaas ind paa. To Arter skal derimod kort om-

tales. Den ene er Svartbagen (*Larus marinus*), der er fundet ynglende her af LØPPENTHIN og MØHL-HANSEN i et enkelt Par i de sidste Par Aar. Paa det Sted, hvor Parret havde ynglet, saas den 1. Juni et Par gamle Fugle, rimeligvis det gamle Ynglepar, men ingen Rede var bygget, og de følgende Dage var Parret igen borte, saa i Aar har de altsaa ikke ynglet. Den anden Art er Dværgryle (*Calidris minuta*), af hvilken en Flok paa 7 Stykker blev set den 6. Juni (paa D. O. F.s Ekskursion) paa en leret, tangfyldt Bred af en lille Lagune paa Græsholms Sydvestkyst. Fuglene var i en smuk, nyfældet Sommerdragt og løb tillidsfuldt rundt lige foran Iagttagerne. Som bekendt er det overordentlig sjældent at se denne Art saa sent om Foraaret.

Paa Fig. 2 er noget skematiseret vist en Oversigt over den blandede Laride-Koloni paa Græsholms Nordvestpynt, ved Sømærket (Fyrmærket) ud mod Kysten af den store Bugt. Sammensætningen af denne Koloni er typisk for de blandede Maagesamfund som i saa stort Tal findes paa Hirsholmene, og stemmer ogsaa overens med, hvad jeg har set andre Steder i Danmark, hvor de paagældende Arter yngler sammen.

Kernen i en saadan Koloni er Hættemaagerne. De kommer tidligt til Ynglepladsen, i Reglen i Marts, og de danner straks det sluttede, tæt bebyggede Samfund, som er saa karakteristisk for denne Art. Saadanne Hættemaagesamfund har en ejendommelig Evne til at trække andre Arter til sig, et Fænomen, der i de senere Aar har været Genstand for mange Undersøgelser, særlig fra svensk og finsk Side og som ogsaa har fundet Omtale her i Tidsskriftet. Hvilken Faktor, der bevirker de andre Fuglearters Tilslutning til Hættemaagerne (og Ternerne), kan ikke med Sikkerhed afgøres, men man kan pege paa dels det rent optiske: den store tætte Forsamling af iøjnefaldende, hvide Fugle, dels det akustiske: Hættemaagernes Larmen og Skrigen. Om Nytten af denne Sociabilitet har der ogsaa været skrevet meget. Efter min Mening skyldes Tilslutningen til Maagefuglene, at disse gennem deres aggressive Opførsel, deres fælles Angreb og deres Larmen jager Fjender bort fra Kolonien og dennes umiddelbare Nærhed. Jeg skal henvise til mine Bemærkninger herom ved tidligere Lejlighed (SALOMONSEN 1942,

p. 98) samt til den nyeste Oversigt over Emnet (DURANGO 1945, p. 1; refereret i D. O. F. T., 40, 1946, p. 267).

- *Sterna sandvicensis*
- × *Larus ridibundus*
- " *canus*
- * " *argentatus*

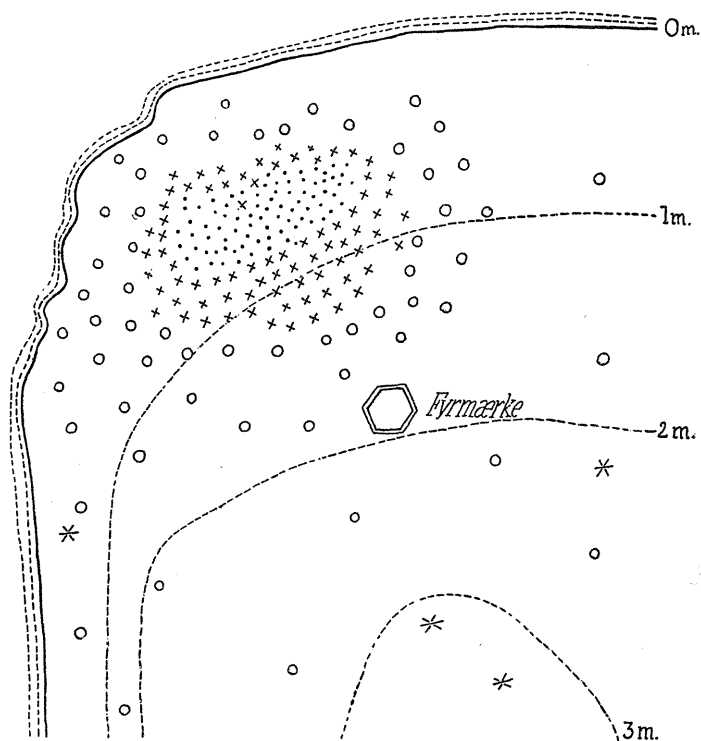

Fig. 2.

Kort (noget skematiseret) over den blandede Koloni af Maagefugle paa N.V.-Spidsen af Græsholm, Juni 1947. Hver Signatur angiver en Rede.

Map (somewhat schematical) of the mixed colony of Larids on the NW. point of Græsholm, Hirsholmene, June 1947. Each symbol indicates a nest.

Stormmaagen yngler i Modsætning til Hættemaagen ikke i smaa, tætsluttede Kolonier, men findes spredt overalt paa Øerne, omend i vekslende Tal efter Undergrundens og Vegetationens

Beskaffenhed. Paa de jævne, græsklædte Sletter og Skraaninger findes den kun meget spredt ynglende, talrigere er den i Strandens store Ophobninger af Kampesten og tættest yngler den, hvor saadanne Stenansamlinger er mere eller mindre dækkede af tæt og tornet Buskads, Nælder o. lign. Paa saadanne Steder samt i Strandstenene kan man tale om, at den danner Kolonier, men disse er dog paa ingen Maade saa tætte og "folkerige" som Hættemaagekolonierne. Det er imidlertid ejendommeligt, at disse sidste ogsaa tiltrækker Stormmaagerne, for ingen Steder findes de saa talrigt og saa tæt ynglende som lige omkring Hættemaagernes Yngleplads. Rent tidsmæssigt er det let at forklare, at de kan slutte sig til Hættemaagerne, idet de kommer en Uges Tid senere til Ynglepladserne end Hættemaagerne og ligeledes lægger Æg lidt senere, nemlig de første Æg omkring 1. Maj, mens Hættemaagerne begynder Æglægningen omkring 25. April. Stormmaagerederne findes altid i en Ring udenom Hættemaagekolonien og aftager saa jævnt i Antal ud mod Periferien. Grænsen mellem de to Arters Yngleomraader er ganske skarp, aldrig tillades det Stormmaagen at trænge ind i selve Hættemaageterritoriet, men det synes ikke at genere Hættemaagerne, at Stormmaagerne slutter sig til dem i en ringformet Koloni udenom deres eget Territorium.

Man kan ikke sige, at Sølv- eller Sildemaagerne danner en egentlig Part af den kombinerede Laridekoloni, for deres Hovedtilholdssted er enten Strandstenene i en Bræmme langs Kysten eller de større Højdedrag paa Græsholms Midterparti. Heroppe hersker de nu suverænt og har ganske fordrevet Stormmaagerne. Der findes nu her paa et relativt lille Areal 22 Par Sølvmaager ynglende og ingen anden Maageart. For Sølvmaagernes Vedkommende er Tilslutningen til Maagekolonien det rent negative, at de ikke bliver taalt i selve Hættemaageterritoriet eller i Ringen af Stormmaager udenom. Jeg har mange Gange iagttaget, hvorledes en hel Skare Stormmaager har forfulgt en Sølv- eller Sildemaage i Luften og drevet den ud af "Inderkredsen" til det mere spredt besatte Terræn længere borte. Herude kan Stormmaagerne ikke holde dem Stangen, og som det ses paa Fig. 2 dukker ogsaa enkelte Par Sølvmaager op her, i respektfuld Afstand fra selve Kolonien. Og dog er det saaledes, at selve den rugende Sølv-

maage faar Lov at være i Fred; først naar den stiger op i Luften anfaldes den. Paa den ene af Maageholmene saa jeg saaledes en Rede af Stormmaage, en af Sølvmaage og en af Toppet Skallesluger (*Mergus serrator*) (med 12 Æg) ligge ganske tæt sammen i den samme store Tue af Marehalm, indenfor en m², og alle 3 Fugle laa fredeligt og rugede ved Siden af hinanden, dog skilt af den tætte Marehalm. Et andet Fænomen, som jeg ikke tidligere har iagttaget her, er at Stormmaagerne i de Omraader, hvor der er mange Sølvmaagereder er begyndt at anlægge deres Reder langt inde i Marehalmbevoksningen i overdækkede Huler med en op til en Meter lang Gang, ligeledes overdækket, ind til Reden. Naar man da nærmer sig, flyver de op, omtrent som Skalleslugere eller Gravænder, der jages op. Paa D. O. F.s Ekskursion havde jeg Lejlighed til at vise, hvorledes Stormmaagerne paa visse Partier af Græsholm næsten alle havde antaget denne nye Bygningsmaade.

Maagekoloniernes ejendommeligste Beboer er nok Splitteren. Den ankommer endnu senere end Stormmaagen til Ynglepladsen og begynder først Æglægningen en Uges Tid ind i Maj. Altid uden Undtagelse slaar Splitterne sig ned midt i Hættemaagekolonierne. Jeg har tidligere omtalt dette mærkelige sociologiske Fænomen (SALOMONSEN 1940, p. 31; og 1942, p. 100), og skal henvise hertil. Maaske skyldes Fænomenet, at Splitternernes sociale Instinkt, der jo er meget udpræget, udløses ved Synet af Hættemaagekolonien, hvor Fuglene allerede er ved at lægge Æg, naar Splitterne ankommer. Splitterne slaar sig altid ned midt i Hættemaagekolonierne, ikke i disses Udkanter som Stormmaagerne, og de fordriver saaledes de der ynglende Hættemaager, der ofte allerede har Æg. R. CHRISTENSEN (1905, p. 249) har givet en udmærket Beskrivelse af Splitternernes Fremfærd, naar de slaar sig ned i en Hættemaagekoloni: "Er der en anden Rede ivejen, blive dens Æg uden Skaansel hakkede itu. Splitteren taaler ikke Fremmede i sin Midte, og det nytter ikke, at den betrængte gjør Modstand; thi da opstaar et øredøvende Skrig, under hvilket Hundreder Turner stimle sammen for med deres spidse Næb at jage Fjenden paa Porten. Paa det ene af Terne-Billederne ses i Forgrunden et Par Hættemaager, hvis Æg ligge ituhakkede, og man ser en Terne,

som har bemægtiget sig Pladsen og med gabende Næb truer ad Maagerne, der endnu ikke godt kunne slaa den bortrøvede Rede af Hovedet. Det gaar hverken Ænder eller Skalleslugere bedre; ere Æggene for stærke at hakke itu, blive de traadte ned, og Pladsen paa bedste Maade anvendt til Ternereder." Paa Hirsholmene fandtes ved Sømærket paa Græsholm i 1939 to Hættemaagekolonier paa henholdsvis 201 og 375 Par. I 1940 slog en Koloni paa ca. 2000 Par Splitterne sig ned mellem disse to Hættemaagekolonier, der laa ganske tæt ved Siden af hinanden. Derved fortrængte de Størstedelen af Maagerne, saaledes at blot henholdsvis 122 og 73 var tilbage dette Aar (SALOMONSEN 1942, p. 101), hvilket til Fulde godtgør med hvilken Hensynsløshed Splitterne gaar frem. Hvis der er nogen Hensigtsmæssighed bag den Forkærlighed, Splitterne har for Hættemaagerne, maa den sikkert søges i det Forhold, som er nævnt ovenfor, at Hættemaagerne med saa stor Kraft anfaldt Koloniens Fjender. Færdes man i en saadan blandet Maagefuglekoloni er man ustandselig udsat for Hættemaagernes generende Overfald. De suser lige forbi en, støder nu og da til en med Vingerne og lader jævnlige et Sprøjt af Ekskrementer søle ned over en. Splitterne holder sig derimod paa Afstand, skrigende holder de sig svævende i Luften, en halv Snes Meter oppe eller mere og løber ingen Risiko ved at anfælde Fjenden, i Modsætning til deres mindre Slægtning, Havternen, der kan være lige saa aggressiv som Hættemaagerne.

Splitternernes Guano svider som bekendt Vegetationen fuldstændig af (se f. Eks. Fig. 6 hos MØHL-HANSEN 1947, p. 48) og deres Yngleplads bliver derfor ganske bar. Naar de lige har slaaet sig ned i en Hættemaagekoloni, vil der de første Par Aar endnu findes spredt Vegetation, og enkelte Hættemaager kan da endnu holde sig ynglende midt blandt Splitterne, nemlig naar særlig store Marehalmsduske eller Græstotter rager op som Øer i det afsvedne Terræn. Men efterhaanden forsvinder ogsaa de, og Splitterne er da Eneherrer i Koloniens Midte. Paa Fig. 2 ses, hvorledes en saadan typisk Koloni ser ud. Paa Midten findes Splitterne, hvis Reder ligger overordentlig tæt, og hvor ingen andre Arter taales. Udenom dem findes skarpt afgrænset en Ring af Hættemaagereder og udenom disse en ny Ring, skarpt afgrænset, af Stormmaagernes Reder. Saa-

ledes vil Forholdet altid være i disse Kolonier, i hvert Fald overalt, hvor jeg har iagttaget det, og vi faar paa denne Maade en ganske bestemt Konfiguration af Kolonierne. Jeg har ikke i Literaturen kunnet finde noget konkret om dette Forhold, og har derfor ment, at det var værd at offentliggøre disse Bemærkninger derom. Lad mig til Slut tilføje, at hverken Fjord- eller Havternen synes at nære nogen Interesse for Hættemaagekolonierne. Man finder næsten altid Kolonierne anlagt ganske uafhængigt af andre Arter, og findes de nær Hættemaager eller Stormmaager er der altid nogen Afstand mellem Maagernes og Smaaternernes Kolonier, og man har det bestemte Indtryk, at det mere skyldes et Tilfælde, at de to Kolonier findes i Nærheden af hinanden.

SUMMARY IN ENGLISH

The Gull-colonies on Hirsholmene.

The placement of the nests of the various species forming the colonies of *Laridae* on Hirsholmene is not accidental, but follows special rules. The situation of the nests is always alike, not only on Hirsholmene but everywhere in Denmark where it has been studied. The nucleus of the colony is formed by the Black-headed Gull (*Larus ridibundus*), which arrives earlier to the breeding-place than the other species and starts egg-laying about April 25. The Common Gull (*Larus canus*) is very common on the islands, breeding scatteredly everywhere. They are however much more numerous in the *L. ridibundus* colonies where they place their nests in a ring off the closed territory of *L. ridibundus* (cf. fig. 2). They arrive to the breeding place later than the Black-headed Gull and start egg-laying about May 1. The reason why they join the colonies must be some social factor. The attachment of the Herring-Gull (*Larus argentatus*) to the colonies is a negative one as it is not allowed to breed in the closed territory of *L. ridibundus* and *L. canus* but is forced to breed in the vicinity of the colony where only *L. canus* is scatteredly breeding, as shown in fig. 2.

The Sandwich Tern (*Sterna sandvicensis*) arrives later than the other species and does not begin egg-laying until May 6. It forces its way to the centre of the *L. ridibundus* colonies,

in the midst of the populated area, destroying the eggs and driving all birds away. When the establishment of the colony is finished it is invariably formed as follows: The centre is occupied by the densely breeding Sandwich Terns. They are guarded by a ring of Black-headed Gulls and they again are surrounded by a ring of Common Gulls. The mutual limit between the three species is always very sharp. The birds keep to the colony for many years until the conditions change by the sudden disappearing of the Sandwich Tern, which moves to another colony of Black-headed Gulls, where it occupies the centre and expels the breeding *L. ridibundus*. Probably the attachment of the Sandwich Tern and the Common Gull to the colonies of the Black-headed Gull is due to the aggressive behaviour of the latter species, which with great result is able to attack and drive away common enemies (crows, birds-of-prey, foxes, ermines, etc.). Perhaps also the nesting-instinct of the Sandwich Tern is stimulated or released by the sight of the dense colony of Black-headed Gulls which already has commenced brooding when the terns arrive to the breeding-place.

In addition to the remarks on the gull-colonies is given the results of the census carried out on Hirsholmene in 1947 (table I, p. 177) including some remarks on various species. A nest of the Oyster-catcher (*Haematopus ostralegus*) is described and figured (fig. 1), which differed from the common type by being very richly adorned with numerous shells of *Mytilus edulis*, *Littorina littorea* besides small sticks and excrements of rabbits. The heap of these nesting-materials, which are augmented every year, now forms a large oval-shaped figure more than 30 cm long.

Among the non-breeding birds observed may be noticed a flock of seven specimens of the Little Stint (*Calidris minuta*), observed as late as June 6.

Literatur.

- AUSTIN, O. L. 1946: The Status of the Cape Cod Terns in 1944; a behavior study. — Bird Banding 17.
- DURANGO, S. 1945: Om silvertärnans, *Sterna macrura* Naum., häcknings-samhällen och sociabiliteten mellan denna art och andra fåglar. — Svensk Faunistisk Revy 1945, Nr. 4.

- CHRISTENSEN, R. 1905: Dvergmaagen (*Larus minutus*) som Ynglefugl paa Klægbanken i Ringkjøbing Fjord. — Videnskabelige Meddelelser fra den naturhistoriske Forening i Kjøbenhavn **67**.
- LØPPENTHIN, B. 1945: Bemærkninger om Nordre Rønners og Hirsholmenes Ynglefugle. — Dansk Orn. For. Tidsskr. **39**.
- MØHL-HANSEN, U. 1947: Bemærkninger om Ynglefuglene paa Hirsholmene 1946. Undersøgelser i Juni Maaned. — Dansk Orn. For. Tidsskr. **41**.
- SALOMONSEN, F. 1940: Optælling af Ynglefugle paa nogle danske Reservater. — Dansk Orn. For. Tidsskr. **34**.
- 1941: Tretaaet Maage, *Rissa tridactyla* (L.), som Ynglefugl i Danmark. — Dansk Orn. For. Tidsskr. **35**.
- 1942: Replik om Søfuglenes Biologi. — Dansk Orn. For. Tidsskr. **36**.
- 1943: Fugletællinger 1936—1942 paa Hirsholmene og Christiansø. — Dansk Orn. For. Tidsskr. **37**.

Fuglelivet i Hansted Vildtreservat.

Af FINN SALOMONSEN.

(With a Summary in English: The Bird-Life of Hansted Game-Reserve.)

Mellem Hansthalm og Klitmøller strækker sig et øde Klit- og Hedelandskab, som henligger i fri og uberørt Naturtilstand, ganske ubeboet og ubebygget. Dette storslaaede Omraade er nu fredet og danner Danmarks største Reservat, Hansted Vildtreservat. Efter Indstilling fra Reservatraadet og Naturfredningsraadet indkøbtes i Aarene efter 1937 store Arealer af de stedlige Lodsejere, ligesom Jagtretten erhvervedes af Klitvæsenet i visse af de tilstødende Plantager. Det samlede Areal, der nu som Vildtreservat er undergivet Jagtraadet, omfattes 3731 ha, men Klitvæsenet kontrollerer desuden ca. 2000 ha af de tilstødende Plantager, hvor der kun drives en meget begrænset Jagt. Selvom der ikke endnu er tinglyst nogen egentlig Fredningsdeklaration, er Fredningen effektiv nok. Den daglige Forvaltning varetages af Overklitfoged A. RASMUSSEN i Søholt, og en fast Opsynsmand vil senere blive ansat.

Fuglelivet i disse jomfruelige Egne er endnu ikke beskrevet. De eneste Bemærkninger derom, som er publiceret, skyldes O. FABRICIUS (1944, p. 506), der har givet en Beskrivelse af Reservatet, hvorfra de ovennævnte Tal er hentet. Da jeg derfor i Juni 1947 foretog en Optælling af Ynglefuglene her til